

ISSN 2409-6857

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

НАУКОВИЙ ВІСНИК УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія «Економіка»

Збірник наукових праць

Випуск 2 (46)

Ужгород, 2015

Редакційна колегія:

В.П. Мікловда – доктор економічних наук, професор, член-кор. НАН України (Ужгородський національний університет) (**головний редактор**)

В.І. Ярема – доктор економічних наук, професор (Ужгородський національний університет) (**заступник головного редактора**)

Н.Н. Пойда-Носик – кандидат економічних наук, доцент (Ужгородський національний університет) (**відповідальний редактор**)

В.О. Огородник – кандидат економічних наук, доцент (Ужгородський національний університет) (**відповідальний секретар**)

А.В. Балян – доктор економічних наук, академік НААН України (Закарпатський інститут агропромислового виробництва Української академії аграрних наук)

В.П. Волков – доктор технічних наук, професор (Запорізький національний університет)

П. Кузмішин – доктор економічних наук, професор (Кошицький технічний університет, Словаччина)

М.А. Лендел – доктор економічних наук, професор, член-кор. Української академії аграрних наук (Мукачівський державний університет)

В.О. Приходько – доктор економічних наук, професор (Ужгородський національний університет)

М.Ю. Рушак – доктор економічних наук, професор (Ужгородський національний університет)

В. Шмаль – доктор технічних наук, професор (Інститут Фасіліті Менеджмент, Німеччина)

І.І. Черленяк – доктор наук з державного управління, професор (Ужгородський національний університет)

І.Г. Брігченко – доктор економічних наук, професор (Ужгородський національний університет)

Р.Й. Бачо – кандидат економічних наук, доцент (Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II)

Н.М. Гапак – кандидат економічних наук, доцент (Ужгородський національний університет)

Й.Я. Даньків – кандидат економічних наук, професор (Ужгородський національний університет)

С.В. Сембер – кандидат економічних наук, доцент (Ужгородський національний університет)

С.С. Слава – кандидат економічних наук, доцент (Ужгородський національний університет)

Г.М. Кампо – кандидат економічних наук, доцент (Ужгородський національний університет)

Рецензенти:

Доктор економічних наук, професор В.І. Ярема

Доктор економічних наук, професор М.Ю. Рушак

Адреса редакції: 88017, м. Ужгород, вул. Університетська, 14, Економічний факультет ДВНЗ «УжНУ», кімн. 405, тел.: (0312) 64-25-56, e-mail: visnyk-ekon@uzhnu.edu.ua

Офіційний сайт збірника: <http://www.visnyk-ekon.uzhnu.edu.ua>

Засновник і видавець збірника наукових праць – ДВНЗ «УжНУ». Адреса: 88000, м. Ужгород, вул. Підгірна, 46.

Видається з травня 1994 року. Збірник наукових праць виходить двічі на рік.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 7972 від 9 жовтня 2003 року.

З 2000 року фаховий науковий журнал «Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка» знаходиться у переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук ([Наказ Міністерства \(МОН України\) від 12.05.2015 р. №528 «Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад від 28 квітня 2015 року» \(Додаток 10\)](#)).

У 2014 році Міжнародний Центр періодичних видань (ISSN International Centre, Париж) включив науковий фаховий журнал «Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка» до міжнародного реєстру періодичних засобів масової інформації і надав йому числовий код міжнародної ідентифікації: **ISSN 2409-6857 (Print)**

Фаховий науковий журнал «Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка» представлено у наукометричних базах даних, репозиторіях та пошукових системах:

- Index Copernicus (Польща);
- ResearchBib (Японія);
- Російський індекс наукового цитування (Росія);
- Google Scholar (США);
- Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського (Україна).

Рекомендовано до друку Вченою радою Ужгородського національного університету, протокол №9 від 30.09.2015 р.

<i>Олексюк Т.В.</i>	
Методичний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки підприємств машинобудування.....	201
<i>Панн В.В.</i>	
Роль готельного господарства у розвитку туризму в регіоні	207
<i>Посохов І.М.</i>	
Побудова системи та розробка механізму управління внутрішніми ризиками взаємодії корпорації промислових підприємств залізничного транспорту	213
<i>Римкіна М.С.</i>	
Особливості сучасних умов соціально-економічного розвитку підприємств енергетичного сектору України.....	221
<i>Романов А.Д.</i>	
Дослідження факторів впливу на соціально-психологічну доміную систему управління персоналом.....	229
<i>Терованесова О.Ю.</i>	
Формування конкурентного статусу підприємств машинобудування: ресурсно-діяльнісний підхід	234
<i>Тимошук М.Р.</i>	
Концептуальні засади управління розвитком підприємств	241
<i>Червак-Смерічко О.Ю.</i>	
Математичне моделювання в економіці: моделювання і системний аналіз	246
<i>Шаркаді М.М.</i>	
Модель оцінки конкурентоспроможності підприємств деревообробної промисловості з використанням нечітких множин	253
<i>Шитікова Л.В., Головатенко С.С.</i>	
Формування управлінського потенціалу підприємства – ключова задача управління	257
<i>Шулейко О.Л. Недведицкий В.М.</i>	
Состояние и основные направления реформирования сектора водоснабжения и водоотведения	261
<i>Якімцов В.В.</i>	
Синергетичний підхід у сучасній економічній науці	265
<i>Янковий В.О.</i>	
Оптимальна фондоозброєність і заміщення ресурсів у рамках CES-функції	272

Розділ 5. ФІНАНСИ І БАНКІВСЬКА СПРАВА

<i>Бачо Р.Й.</i>	
Методика оцінки рівня забезпеченості регіонів небанківськими фінансовими послугами	277
<i>Бойко С.В.</i>	
Бюджетні пріоритети України: економіко-статистичний аналіз видаткової частини зведеного бюджету	283
<i>Брітченко І.Г.</i>	
Удосконалення банківського маркетингу шляхом підвищення компетентності персоналу	291
<i>Варналій З.С., Зянько В.В.</i>	
Основні інститути інноваційного інвестування.....	297
<i>Герасименко А.В.</i>	
Теоретичні засади механізму банківського інвестиційного кредитування в Україні	305

УДК 388.2

Варналій З.С., Зянько В.В.

ОСНОВНІ ІНСТИТУТИ ІННОВАЦІЙНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

У статті досліджено ефективність механізму використання кредитних і фінансових ресурсів для стимулювання інвестиційної й інноваційної активності суб'єктів підприємницької діяльності в Україні, проаналізовано досвід високорозвинених країн у фінансовому забезпеченні наукомістких і високотехнологічних розробок, обґрунтовано заходи щодо заохочення участі комерційних банків та венчурних фондів у довгостроковому кредитуванні інноваційних проектів стратегічно важливих для вітчизняної економіки підприємств.

Ключові слова: венчурні фонди, інвестиції, інновації, інноваційна діяльність, інноваційне підприємництво, фінансові інститути, фінансово-кредитна діяльність.

Постановка проблеми. Нинішня структура виробництва в Україні та її технологічний рівень не відповідають епісі постіндустріального розвитку і не можуть забезпечити високого рівня конкурентоспроможності країни. Підвищення ефективності функціонування різних сфер економіки України потребує від виробників адаптації до нових засобів конкурентної боротьби, яка ґрунтується на творчості, швидкості одержання інформації, впровадженні нововведень. Це об'єктивно вимагає створення умов для функціонування сучасного фінансового ринку, головними суб'єктами якого є розвинена й ефективно діюча мережа комерційних банків та венчурні інвестиційні фонди, які у розвинених країнах є основними інститутами довгострокового фінансування та кредитування ризикових інноваційних проектів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сутності та ролі фінансових інститутів в інвестуванні інноваційної діяльності, різноманітних методів та інструментів фінансової підтримки конкурентоспроможності економіки України займають одне з провідних місць у сучасних працях українських науковців-економістів. Серед тих, хто активно досліджує проблеми фінансового сектору економіки та форми фінансування інновацій, слід назвати А.І. Бутенка, В.Ю. Григу, І.Ю. Єпіфанову, М.А. Йохну, О.В. Красовську, Є.В. Лазарєву, В.В. Стадник, В.С. Стойку, В.В. Фостяк, О.В. Щипанову та інших. Разом з тим, сьогодні бракує ґрунтовних досліджень сучасної вітчизняної системи фінансово-кредитного стимулювання інвестиційної й інноваційної активності суб'єктів підприємництва з урахуванням новітніх

тенденцій розвитку України у напрямі європейської інтеграції, а отже не сформовано умов для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Формулювання цілей статті. Мета статті – обґрунтувати комплекс ефективних заходів щодо заохочення участі комерційних банків та венчурних фондів у довгостроковому кредитуванні інноваційних проектів, стратегічно важливих для вітчизняної економіки підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз об'єктивних причин поглиблення в Україні в 2014-2015 роках фінансово-економічної кризи передбачає визначення місця та ролі у цьому процесі основних фінансових посередників і організацій, від яких найбільше залежить ефективність функціонування фінансового ринку. Адже за повідомленням держкомстату, у першому кварталі 2015 року темпи падіння виробництва в нашій країні становили 17,6%, а за підсумками другого кварталу 2015 порівняно з другим кварталом 2014 – 14,7% (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та частини зони проведення АТО). Однією з основних економічних причин цього є досягнення критичного рівня старіння виробничого капіталу, яке накопичувалося десятиліттями. Сьогодні 90% вітчизняних підприємств неспроможні скласти на світовому ринку конкуренцію іноземним компаніям через технологічну застарілість виробництв традиційної економіки, яка накопичувалася десятиліттями й так і не подолана у зв'язку з відсутністю ринкової конкуренції та бюрократичним протекціонізмом щодо великих підприємств, критичним зношенням фондів. Подолати нинішню економічну кризу можливо лише на основі інноваційно-технологічної модернізації національного господарства. Проте, це завдання не з легких, має, зокрема, такі особливості:

по-перше, інноваційний розвиток вимагає залучення у наукомісткі високотехнологічні виробництва значних довгострокових інвестицій,

© Варналій Захарій Степанович, д.е.н., професор, професор кафедри фінансів, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, +380674446421, vzs1955@gmail.com

Зянько Віталій Володимирович, д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, Вінницький національний технічний університет, +380975137669, zank@ukr.net

наявності як внутрішніх, так і зовнішніх джерел фінансування інноваційної діяльності. За інших рівних умов капіталовкладення в інновації завжди перевищують фінансування, що забезпечує поточне, уже налагоджене виробництво через те, що для впровадження нової технології виробництва потрібно шукати кошти і на її створення, і на використання. Адже впровадження інновацій пов'язане з перебудовою виробничого процесу, що потребує величезних витрат;

по-друге, інвестиції в інноваційну діяльність, особливо у створення перших зразків інноваційного продукту, належать до категорії «ризикового капіталу», адже доки інновація не буде створена і випробувана, ніхто не може гарантувати її успіху, й існує ризик, що вкладені ресурси просто можуть виявитись марними;

по-третє, підтримка і стимулювання інноваційної діяльності потребують використання різноманітних методів та інструментів фінансової допомоги: окрім державного фінансування, яке має особливе значення насамперед для розвитку сектору малого підприємництва, залучення до процесу різних фінансових інститутів: комерційних банків, спеціалізованих фондів, фінансово-промислових груп, концернів, кредитних спілок, приватних осіб. Зручними для фінансування ризикових інноваційних проектів вважаються кредити венчурних фондів та інших цільових джерел, адже вони, як правило, надаються на пільгових умовах.

Проте наявний стан розвитку малого і середнього підприємництва в Україні свідчить, що наразі в країні не створено ефективного механізму використання кредитних і фінансових ресурсів для стимулювання інвестиційної загалом і зокрема інноваційної активності суб'єктів підприємницької діяльності, а отже не сформовано умов для зростання конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Звичайно, це можна пояснити тривалим періодом економічної кризи та інфляційних процесів. Однак, як засвідчує практика, і в періоди позитивних економічних зрушень, коли Україна виходила з так званої «фази виживання», капітали і ресурси все одно продовжували спрямовуватися переважно у низькотехнологічні, сировинні та напівсировинні галузі, а не у сегменти наукомісткої економіки, як у розвинених країнах. І сьогодні фінансові потоки головним чином зосереджені у тих галузях національної економіки, які дають короткострокову вигоду, що репродукує економічний застій та втрату конкурентоспроможності. Відсутність переміщення доходів з низькотехнологічних сегментів у високотехнологічні відтворює відсталу структуру та стримує інноваційну діяльність.

У високорозвинених країнах на фінансування інновацій значні кошти виділяє держава, зокрема, у вигляді таких форм, як:

- пряме фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) щодо створення та використання інновацій у формі субсидій на розробку та просування нових технологій, товарів та послуг, яке за обсягом складає до 50% сукупних витрат підприємств на такі цілі (характерно для США, Франції). Значну частину цих витрат використовують для стимулювання інноваційної діяльності малого підприємства [1]. Найбільш поширеною формою субсидій в останні роки стали гранти, які на конкурсних засадах надаються державою, різними міжнародними та громадськими організаціями, а також спеціальними фондами шляхом фінансування інноваційних проектів на конкурсній основі [2];

- пільгове кредитування інноваційної діяльності, яке передбачає повну або часткову компенсацію відсотків, сплачених за банківськими кредитами за рахунок коштів спеціальних фондів або державного бюджету. Наприклад, у Німеччині для підприємств, які інвестують у модернізацію виробництва, освоєння випуску нових видів продукції або енергозбереження, надаються пільгові кредити в обсязі до 50% від коштів, що витрачає з цією метою підприємство. Крім цього, банківські кредити на закупівлю нового обладнання мають бути застраховані за рахунок державного бюджету. В Італії пільгові кредити на технологічні нововведення надаються у сумі до 80% вартості інноваційного проекту на термін до 15 років [2];

- надання податкових пільг та канікул, як засобу непрямого стимулювання та мотивування до інноваційної діяльності компаній, оскільки прибуток є основою фінансування інноваційної діяльності і його збільшення приводить до зростання інноваційних можливостей компаній. Найбільш поширеними і ефективними формами податкових пільг вважаються: зниження податкових ставок на прибуток, використовуваний на фінансування НДДКР, придбання високотехнологічного устаткування та на інші цілі, пов'язані з інноваційною діяльністю; зменшення бази оподаткування на величину витрат, спрямованих на проведення НДДКР, які в деяких країнах значно перевищують витрати на дослідження (в окремі періоди такі витрати становили, наприклад, у Сінгапурі до 200%; Австралії – 175%; Англії – 125%, для МСП – 150 %) [1];

- митні пільги або повне звільнення від сплати митних податків при імпорті наукового або високотехнологічного обладнання.

Також значною є участь у процесі стимулювання інноваційної діяльності венчурних фондів, капітал яких зазвичай формується за рахунок коштів приватних, пенсійних і страхових компаній, банків, інвестиційних фондів та інших джерел.

В Україні ж фінансування інноваційної діяльності здійснюється переважно за рахунок коштів підприємств. Зокрема, частка власних коштів підприємств у загальному розподілі обсягу фінансування інноваційних проектів у 2013 р. становила 6973,4 млн грн, а у 2014 р. – 6540,3 млн грн. Кошти державного бюджету у 2014 р. отримали 9 підприємств, місцевих бюджетів – 12, загальний обсяг яких становив всього 349,8 млн грн, що становить лише 5,3% від суми, виділеної на ці цілі самими підприємствами; кошти вітчизняних інвесторів отримали 6 підприємств, іноземних – 11, загалом їхній обсяг становив 146,9 млн грн; кредитами скористалося 39 підприємств, обсяг яких також становив дуже малу суму – 561,1 млн грн [3]. Але власних коштів у вітчизняних промислових підприємств також не вистачає, адже значна їх частина працює в нинішніх умовах збитково. Так, за підсумками 2014 року загальна сума збитків, отриманих господарствами усіх галузей, крім бюджетних установ, сягнула майже 400 млрд грн, що майже вдвічі перевищує всі прибутки цього ж року – 215 млрд грн, які отримали інші, прибуткові суб'єкти економіки. Великою є частка підприємств, яким не вистачає власних фінансових ресурсів навіть для забезпечення поточної діяльності, а залучення коштів державного та місцевих бюджетів, так само як і кредитних ресурсів недержавних фінансових інститутів, є проблематичним.

Нинішня банківська система України здійснює кредитування переоснащення промислових підприємств у дуже малому обсязі. Причому частка банківських кредитів, спрямованих на фінансування інноваційної діяльності, у загальному фінансуванні продовжує знижуватися. Аналіз кредитування господарської діяльності в Україні показує, що всі без винятку фінансові інститути, що функціонують в Україні, не зацікавлені вкладати кошти не лише в інноваційні проекти, але й загалом у виробничу сферу. Так, промислові підприємства для підвищення своєї конкурентоспроможності потребують перш за все довгострокових кредитів, тоді як підвищена фінансова нестабільність суб'єктів інноваційної діяльності й пов'язані з цим високі ризики кредитних вкладень не зацікавлюють комерційні банки у довгострокових інвестиціях. Банківська система України в основному здійснює короткострокове кредитування й більшість наданих кредитів використовується на забезпечення «споживчих» витрат (погашення боргів, оплату енергоносіїв, виплату зарплати тощо).

Кредитування великомасштабних інноваційних проектів з боку вітчизняної банківської системи неможливе через відносно обмежені обсяги акумульованих нею ресурсів, відсутність необхідних технологій, а також відсутність досвіду ефективного проектного фінансування. Адже, незважаючи на те, що капіталізація бан-

ківської системи України після кризового 2008 року стрімко збільшувалася до 2013 року (зокрема, величина власного капіталу банків України за цей період зросла з 115,175 млрд грн до 192,599 млрд грн [4]), все ж вона продовжувала бути низькою. Для порівняння, на початок 2011 р. капіталізація банків США становила 496 млрд євро, що майже у 64 рази перевищує капіталізацію банків в Україні, у Франції – 390 млрд євро, в Німеччині – 354 млрд євро, у Великобританії – 350 млрд євро, в Іспанії – 210 млрд євро, у Нідерландах – 112 млрд євро, у Швейцарії – 100 млрд євро [5]. В Україні сукупний обсяг власного капіталу дорівнює обсягу власного капіталу європейського банку середнього рівня і набагато нижче обсягу власного капіталу найбільших банків розвинених країн світу [4]. Через недостатність власного капіталу та ресурсної бази банківський сектор України неспроможний нейтралізувати існуючі в ньому ризики і відповідати за своїми зобов'язаннями.

Українська банківська система негативно відображається на стані банківської системи України загалом та власного капіталу банків, зокрема, бойові дії на сході нашої країни. Хоча тенденція до зменшення кількості комерційних банківських установ України розпочалася ще після світової фінансової кризи 2008 року: впродовж 2009–2013 рр. кількість банків за реєстром в Україні знизилася з 197 до 182, а кількість діючих скоротилася на 4: з 184 до 180. При цьому на кінець 2013 р., згідно зі статистичними даними, 17 банківських установ перебували у стадії ліквідації [4]. Проте у 2014–2015 роках ця тенденція прискорилася, і вже станом на 01.01.2015 року банківська система України налічувала 163 банки, що менше, ніж у попередньому році на 17 банків. До того ж впродовж 2014 року у зв'язку неплатоспроможністю майже у 40 банках було впроваджено тимчасову адміністрацію. Це призвело до зниження у 2014 році розміру капіталу на 44,58 млрд грн та отримання від'ємного фінансового результату банками в розмірі 52 966 млн грн. Саме збитковість більшості українських банків вже кілька років поспіль призводить до ситуації, коли розмір власного капіталу банків є меншим за його статутний капітал [6]. Хоча в цілому банки виконували мінімально встановлені вимоги до нормативів капіталу, відзначено їхнє зниження в середньому на 25% (а норматив адекватності регулятивного капіталу (платоспроможності) (H2) впав практично на 30%) [7].

Таким чином, нинішня вітчизняна банківська система, у зв'язку з несприятливим інвестиційним кліматом в Україні та ризиками, пов'язаними безпосередньо з діяльністю банків, не стимулює розвиток реального сектору економіки, а обсяги та вартість кредитних ресурсів не відповідають потребам кредитного ринку. Тому, для реформування економіки уряд змушений залуча-

ти кошти на зовнішньому фінансовому ринку – головним чином у МВФ, Європейського банку реконструкції та розвитку, Світового банку, урядів іноземних країн. Але цих коштів явно недостатньо для того, щоб радикально змінити ситуацію, що склалася у вітчизняній інноваційній сфері, тим паче, що далеко не всі кредити призначені для цієї сфери.

Щоб домогтися зростання виробництва конкурентоспроможної продукції українському уряду слід використати досвід високорозвинених країн, які для фінансового забезпечення наукомістких і високотехнологічних розробок залучають венчурний капітал, що має низку переваг перед традиційними формами інвестування. Зокрема, венчурні інвестиції максимально сприйнятливі до ризикових прогресивних ідей, котрі мають відчутний ринковий потенціал, сприяють швидкому втіленню передових досягнень науки і техніки, впровадженню високих технологій. Венчурні фонди найефективніше вирішують проблеми фінансування інноваційної діяльності, чим сприяють розвитку конкурентоспроможних високотехнологічних галузей економіки. Адже інноваційність та наукоємність товару – головні чинники підвищення його конкурентоспроможності.

Венчурний капітал традиційно орієнтується на малі і середні підприємства, віддаючи перевагу приватним компаніям та спільним підприємствам. Пріоритетними для нього є галузі, продукція яких має значний внутрішній ринок збуту, й такі, що не залежать від імпорту. Венчурний капітал є найефективнішим джерелом фінансування проектів, для яких притаманний високий ступінь ризику і, відповідно, відсутня гарантія позитивного результату.

Особливо вагомю роль венчурний капітал відіграє в галузях, котрі потребують значних стартових інвестицій, де, у зв'язку з великими ризиками, неприпустимими для традиційних кредитних установ, він часто буває єдиною надією виходу фірми на ринок, єдиним можливим джерелом інвестування.

Але в Україні венчурне підприємництво поки нерозвинене, відсутні кваліфіковані спеціалісти з управління венчурним капіталом, а діяльність венчурних фондів досі залишається не за-

кріпленою законодавчо, зокрема, не прийнято закону «Про венчурні фонди».

Від специфіки законодавчого регулювання і укоріненних у фінансовій сфері норм і правил залежить і структура джерел венчурного капіталу. У більшості країн світу традиційними джерелами формування інвестиційних фондів служать кошти інвестиційних інститутів, приватних інвесторів, пенсійних фондів, страхових компаній, різних урядових агентств та міжнародних організацій. В Україні діяльність венчурних фондів регулюється Законом України від 15.03.2001 р. № 2299-III «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» [8], згідно з яким венчурним фондом вважається недиверсифікований інститут спільного інвестування (ІСІ) закритого типу, який здійснює винятково приватне (закрите) розміщення цінних паперів ІСІ серед юридичних та фізичних осіб. Фізична особа може бути учасником венчурного фонду лише за умови придбання цінних паперів такого фонду на суму не менше, ніж 1500 мінімальних заробітних плат.

Сьогодні венчурні фонди в Україні змушені працювати на відносно невеликих ринках, в умовах низького рівня економічної конкуренції серед виробників товарів і послуг, при досить невисокій платоспроможності населення. До цього слід також додати ще й такі несприятливі умови розвитку венчурної діяльності в нашій країні, як слабкість інституту захисту інтелектуальної власності, що позначається на розвитку науково-технологічного потенціалу та стримує становлення інноваційної моделі вітчизняної економіки; високий ризик та недовіру до інноваційних проектів; відсутність сприятливого та стабільного інвестиційного клімату, слабкість фондового ринку та відсутність гарантій, які б обмежували ризики для венчурного інвестора, нерозвиненість неформального сектору венчурного бізнесу, який представляють такі приватні особи, як бізнес-ангели та інші.

І все ж у розрахунку на одну компанію з управління активами (КУА) за даними Української асоціації інвестиційного бізнесу в країні хоча й дуже повільно, але все ж збільшується, про що свідчать дані табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка кількості КУА та ІСІ на одну КУА у 2008–2015 рр. [9]

Показник	31.12.2007 р.	31.12.2008 р.	31.12.2009 р.	31.12.2010 р.	31.12.2011 р.	31.12.2012 р.	31.12.2013 р.	31.12.2014 р.	31.03.2015 р.
Кількість КУА	334	409	380	339	345	353	347	336	330
Кількість ІСІ на одну КУА	2,5	3,04	3,16	3,62	4,10	4,37	4,62	4,67	4,74

Першим вітчизняним фондом венчурного капіталу став фонд «Україна», заснований у 1992 році. Він здійснив інвестиції в 30 вітчизняних компаній на суму 10 млн дол. США. З 1994 року в Україні почав діяти ще один венчурний фонд – «Western NIS Enterprise Fund», з капіталом 150 млн дол. США. З 1998 року розпочав роботу «Black Sea Fund». Останні два фонди успішно функціонують і понині.

Велика частка фінансування названими фондами здійснюється за рахунок Європейського банку реконструкції та розвитку [10]. Найбільшим на сьогодні в нашій країні є грантовий фонд Global Technology Foundation (GTF), створений за сприяння таких венчурних фондів, як Runa Capital (міжнародний венчурний фонд, розміром \$ 135 млн, що спеціалізується на інвестиціях у технологічні компанії, вкладення засновників якого сприяли створенню компаній з активами понад \$ 10 млрд), Almaz Capital (один з провідних світових венчурних фондів, що інвестує в інноваційні технологічні компанії країн СНД), та Venture (венчурна компанія, в сферу інтересів якої входить інвестування в інноваційні інтернет-проекти на посівній, ранній і стадії розвитку в Україні, Росії та інших країнах СНД, а також в США, Європі, Індії та Бразилії), інноваційного парку BIONIC Hill (перший український інноваційний парк в стилі «Живи-Працюй-Вчися-Відпочивай» з галузевим фокусом на інформаційно-комунікаційні технології, фармацевтику та біотехнології, енергоефективність та енергозбереження). Отже, грантовий фонд Global Technology Foundation спеціалізується на проектах у швидкозростаючих галузях відповідно до базових напрямів діяльності своїх засновників і партнерів – програмному забезпеченні, інтернет-технології, мобільних додатках [11].

Однак, переважна більшість венчурних фондів в Україні діють на споживчих ринках – у сфері виробництва продуктів харчування і будівельних матеріалів, роздрібній торгівлі, туристичному бізнесі, страхуванні, здійснюють операції з нерухомістю, тобто інвестують у ті галузі, які приносять швидкий прибуток та є майже безризиковими для інвесторів. Це, зокрема, сільське господарство, будівництво, сфера фінансових послуг, куди спрямовується більше 50 % фінансових ресурсів. Близько 30 % інвестицій венчурних фондів в Україні спрямовується у транспорт, харчову промисловість, оптову торгівлю, тобто у сфери, де інноваційна активність якщо і спостерігається, то аж ніяк не може йтися про високотехнологічні виробництва та передові розробки [12]. На ці ринки спрямовують свої інвестиції, зокрема, такі організації венчурного типу, що здійснюють свою діяльність в Україні, як Western NIS Enterprise Fund, Black Sea Fund, «Інеко», «Дніпро». Ці ринки залучають венчурних інвесторів насамперед тому, що вони динамічно

розвиваються і мають прямий «вихід» на кінцевого споживача, а отже, на «живі» гроші.

Часто венчурне інвестування в Україні використовується для оптимізації управління активами фінансово-промислових холдингів та зниження податкового навантаження – звільнення від податку на прибуток. Тоді як у багатьох країнах світу венчурні фонди інвестують накопичені кошти в особливо ризикові проекти, зокрема в компанії, які займаються впровадженням новітніх наукових розробок та діють в інноваційній сфері, швидкий ріст та розвиток яких постійно потребує додаткових зовнішніх інвестицій (як правило, це підприємства малого та середнього бізнесу).

Так, наприклад, пріоритетними галузями венчурного інвестування в США є інформаційні технології, охорона здоров'я та екологічно чисті технології, на які припадає більше 50% усіх венчурних інвестицій. Для сучасної європейської індустрії характерне фокусування венчурного інвестування на ранній стадії. Фонди ранньої стадії зосереджують свою увагу переважно на високотехнологічних секторах економіки, зокрема на екологічно чистих технологіях. У Китаї навпаки домінують фінансові вкладення на пізніх стадіях венчурного циклу (перед первинним публічним розміщенням (ІРО) [13].

Отже, за останні десятиліття, як свідчить світова практика, венчурний капітал став визнаним економічним сектором, саме венчурні фонди найефективніше вирішують проблеми підвищення конкурентоспроможності національних економік. Високорозвинені країни багато в чому нинішнім успіхам завдячують венчурному капіталу як одному з найефективніших джерел фінансування ризикової інноваційної діяльності. Прикладами успіху венчурного бізнесу є AOL, Apple, Cisco, Compaq, e-Bay, Google, HP, Intel, Microsoft, Sun Microsystems, Yahoo, інвестори яких отримали прибутки в мільярди доларів США.

Натомість в Україні переважна більшість функціонуючих венчурних фондів не відповідають загальноприйнятим критеріям венчурного підприємництва у тому сенсі, що здійснюють інвестування не у високотехнологічні галузі, і метою їх діяльності є не фінансування інноваційних проектів, а реалізація тих чи інших схем управління власністю й мінімізація податків власників капіталу шляхом використання податкових переваг, які надані венчурним фондам законодавством України, згідно з яким інвестиційні фонди не сплачують податку на прибуток. На Заході такі фонди взагалі не вважаються венчурними. Виходячи з такого розуміння можна стверджувати, що в Україні венчурних фондів, які реально функціонують і вкладають кошти у ризикові інноваційні проекти, одиниці, що негативно відображається на конкурентоспроможності

економіки. Така ситуація спостерігається не лише через непрозоре й недосконале законодавство, але й через недостатній рівень розвитку страхового ринку, фондового ринку, банківської системи, недостатній рівень фінансового забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності, особливо у фундаментальній науці, неефективне використання потужностей наявних об'єктів інноваційної інфраструктури, повільне формування ринку інноваційної продукції, неналежний контроль з боку держави за дотриманням законодавства у сфері охорони права інтелектуальної власності.

У зв'язку з цим українському уряду необхідно приділяти більше уваги тому, щоб наявні венчурні фонди дійсно відповідали вимогам інноваційного розвитку країни, а ресурси різних фінансових інститутів – комерційних банків, пенсійних фондів, венчурних фондів і компаній, страхових товариств тощо відігравали суттєвішу роль в інвестуванні інноваційної діяльності в Україні.

Передусім необхідно врегулювати існуючі проблеми у законодавчій сфері. Так, нинішнім законодавством не передбачено вкладання коштів у венчурні фонди фізичним особам та інституційним інвесторам, що заважає розбудові інвестиційного підґрунтя для їх розвитку. Якщо розглянути досвід інших країн то, приміром, у США дозволено, щоб Пенсійний фонд інвестував до 10% власних активів у венчурні фонди. В Ізраїлі фонди венчурного підприємництва, створені за рахунок тимчасово вільних коштів недержавних пенсійних фондів та провідних банків, таких як Луомі Банк та Ізраїльський дисконтний банк, теж є вагомим джерелом у фінансуванні інноваційних проектів [14]. Отже, необхідно внести необхідні зміни в українське законодавство і дозволити пенсійним фондам виступати в якості інвесторів венчурного капіталу.

Знижує можливості розвитку венчурних фондів також те, що згідно з українським законодавством звичайні привілейовані акції можуть становити лише 10% статутного фонду, чого недостатньо для проекту із використанням венчурного капіталу. Такі акції не забезпечують управлінських прав, а тому не можуть виступати інструментом венчурного інвестування, що треба виправити.

Для підвищення конкурентоспроможності економіки українська влада повинна стимулювати інвесторів, якікладають кошти у наукоємні, високотехнологічні виробництва шляхом гарантування державою банківських позик. За приклад можна взяти Великобританію, де держава гарантує повернення 70 % вартості позик, які надаються венчурним фірмам, та відшкодовує до 50 % усіх витрат на нововведення, а також проводить субсидування малих інноваційних фірм [15]. Для допомоги університетам у комерціалі-

зації результатів досліджень уряд Великобританії створив посівні фонди для фінансування послуг досвідчених менеджерів, захисту інтелектуальної власності, підготовки бізнес-планів, покриття юридичних витрат тощо. У Великобританії достатньо розвинуто мережу з понад 325 бізнес-інкубаторів, яка регулюється управлінням з питань бізнес-інкубаторів [16]. Бізнес-інкубатори Великобританії надають широкий спектр послуг – від створення компанії та передачі її в оренду до консалтингових, фінансових, юридичних, працевлаштування тощо.

Для нарощування частки високотехнологічних галузей необхідно передбачити запровадження державного страхування кредитів комерційних банків, наданих для виконання інноваційних проектів (наприклад, у Німеччині застосовується система страхування довгострокових кредитів, згідно з якою держава гарантує приватним банкам повернення 80% вартості позик, наданих на терміни від 15 до 23 років; у США щорічно з бюджетів усіх рівнів на гарантування банківських кредитів на здійснення інноваційної діяльності в середньому виділяється до \$ 50 млрд) [17].

Висновки і перспективи подальших досліджень. З метою зміцнення конкурентоспроможності економіки України уряду необхідно розробити комплекс ефективних заходів, які забезпечать успішне фінансування інноваційних змін та заохочення довгострокового вкладення капіталу, а НБУ необхідно стимулювати участь комерційних банків у довгостроковому кредитуванні інноваційних проектів стратегічно важливих для вітчизняної економіки підприємств через:

- зниження рівня відсоткових ставок за банківськими кредитами;
- зниження норми обов'язкового резервування ресурсів для банків, які здійснюють операції інноваційного кредитування;
- дозвіл комерційним банкам, які залучають під фінансування інновацій вільно конвертовану валюту, формувати обов'язкові резерви у цій же валюті;
- стимулювання створенню спеціалізованих інноваційних банків та інвестиційних фондів (зокрема венчурних) довгострокового кредитування інноваційної діяльності;
- запровадження гнучкої форми поєднання капіталів комерційних банків та підприємств через створення інститутів спільного інвестування;
- зниження ставки оподаткування для банків, котрі фінансують інноваційні центри на правах пайової участі, на ту частку прибутку, яка спрямовується ними на фінансування інноваційних проектів;

- впровадження державних гарантій щодо стратегічного фінансування інноваційних розробок;
- активне застосування поруч з традиційними банківськими технологіями – кредитами, нетрадиційних способів фінансування інноваційних проектів, приміром, франчайзинг, лізинг, факторинг, форфейтинг.

Також слід стимулювати розвиток вітчизняними банками такої форми інноваційного фінансування, як проектне, основою якого є майбутній прибуток від діяльності об'єкта (на відміну від таких критеріїв, як баланс і надані позичальником гарантії, що використовуються при класичному кредитуванні бізнесу). Стимулювати активну участь банків у реалізації таких проектів держава може проведенням тендерів на постачання техніки й устаткування.

На практиці банки здебільшого погоджуються надати на реалізацію того чи іншого проекту не більше 50% суми від необхідного обсягу фінансування. Але в Україні через недостатню зацікавленість банків у довгострокових інвестиціях, значний ризик і великі витрати проектне фінансування нині розвивається невисокими темпами. Незацікавленість банківських інститутів у довгостроковому інноваційно-інвестиційному кредитуванні суб'єктів господарювання значно послаблює можливість використання грошово-кредитної політики НБУ у стимулюванні інноваційного розвитку.

Реалізація перерахованих заходів потребує внесення змін і доповнень до вже прийнятих законодавчих актів, що регулюють фінансово-економічну сферу діяльності господарських суб'єктів, та розробку і прийняття для стимулювання науково-технологічної й інноваційної діяльності нових законодавчих документів, зокрема:

- «Про основні засади формування та регулювання ринку венчурного капіталу в Україні»;
- «Про страхування ризику інвестицій в інноваційні проекти»;
- «Про стимулювання участі комерційних банків в інвестуванні інноваційної діяльності».

Отже, фундаментальною причиною економічної кризи в Україні є вкрай низька конкурентоспроможність вітчизняних підприємств і їх продукції спричинена критичним рівнем старіння виробничого капіталу. Для подолання економічної кризи необхідне активне здійснення інноваційно-технологічної модернізації національного господарства. Удосконалення національної економіки на засадах інноваційного розвитку, активне залучення до цього процесу фінансових інститутів, перш за все банківського сектору та венчурних інвестиційних фондів, сприятиме поступовому підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств на внутрішньому і міжнародному ринках та фінансово-економічній стабілізації.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зарубежный опыт государственной поддержки инновационных малых и средних предприятий // НП Московский центр развития предпринимательства [Електронний ресурс]. – Режим доступа – http://www.vneshmarket.ru/content/document_r_53C5CE2B-F73C-4DE2-9366-31DC6A60F4A8.html
2. Лазарева Є.В. Зарубіжний досвід підтримки малого інноваційно активного підприємництва / Є.В. Лазарева, А.О. Попова, А.І. Бутенко // Економічні інновації. – 2014. – Вип. 57. – С.189.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Стойка В.С. Проблеми капіталізації комерційних банків України в сучасних умовах / В.С. Стойка // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2014. – Випуск 2 (43). – С. 99.
5. Фостяк В.В. Шляхи підвищення капіталізації банків України / В.В. Фостяк // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – 2012. – Випуск 1 (12). – С. 39.
6. Аналітичний огляд банківської системи України за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2014.pdf.
7. Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. Значення економічних нормативів по системі банків України за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>.
8. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди): Закон України від 15.03.2001 № 2299-III // Відомості Верховної Ради України, 2001. – № 21, ст. 103.
9. Українська асоціація інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua>.
10. Стадник В.В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / В.В. Стадник, М.А. Йохна. – К.: Академвидав, 2006. – 464 с.
11. Офіційний сайт Global Technology Foundation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gtf-fund.com>.
12. Красовська О. Венчурний капітал: ошибки в трактовании и состоянии дел в Украине / О. Красовська, В. Грига // Економіст. – 2007. – № 9. – С. 75–77.
13. Щипанова О.В. Тенденції розвитку світової індустрії венчурного капіталу на сучасному етапі / О.В. Щипанова // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія Економіка. – Вип. 4 (41). – 2013. – С. 225.
14. Дмитрів В.І. Світовий досвід фінансового регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності [Електронний ресурс] / В.І. Дмитрів // Ефективна економіка. – 2014. – № 7. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3214>

15. Єпіфанова І.Ю. Світовий досвід фінансування інноваційної діяльності підприємств / І.Ю. Єпіфанова // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 776. – С. 249–254. – С. 251.
16. Офіційний сайт управління Великобританії з питань бізнес-інкубаторів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukbi.co.uk>
17. OECD Science, Technology and Industry Outlook 2008 / OECD. Paris: OECD Publishing, 2008. [Electronic resource] 2008, OECD Publishing. Mode of access: <http://www.inovacao.unicamp.br>; The changing landscape of innovation, in OECD Science, Technology and Industry Scoreboard [Electronic resource] 2011, OECD Publishing. Mode of access: <http://dx.doi.org>.

REFERENCES

1. Zarubezhnyj opyt gosudarstvennoj podderzhki innovacionnyh malyh i srednih predpriyatij [Foreign experience of state support for innovative small and medium enterprises]. *NP Moskovskij centr razvitiya predprinimatel'stva – SE Moscow Center of Entrepreneurship Development*. Retrieved from http://www.vneshmarket.ru/content/document_r_53C5CE2B-F73C-4DE2-9366-31DC6A60F4A8.html [in Russian].
2. Lazarijeva Ye. V., Popova A. O., Butenko A. I. (2014) Zarubizhnyj dosvid pidtrymky maloho innovatsijno aktyvnoho pidpryemnytstva [Foreign experience of supporting of small innovation active business]. *Ekonomichni innovatsii – Economic innovations*, Vyp.№57, 189 [in Ukrainian].
3. Ofitsijnyj sajт Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
4. Stojka V. S. (2014). Problemy kapitalizatsii komertsijnykh bankiv Ukrainy v suchasnykh umovakh [Capitalization problems of Ukraine's commercial banks in modern conditions]. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya Ekonomika – Scientific Bulletin of the Uzhgorod University. Series Economy*, 2 (43), 99 [in Ukrainian].
5. Fostiak V. V. (2012). Shliakhy pidvyschennia kapitalizatsii bankiv Ukrainy [Ways of increasing the Ukraine's bank capitalization]. *Finansovo-kredytна diial'nist': problemy teorii ta praktyky – Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 1 (12), 39 [in Ukrainian].
6. Analitychnyj ohliad bankivskoi systemy Ukrainy za 2014 rik [Analytical review of Ukrainian banking system for 2014]. *rurik.com.ua/documents/research/ bank_system_4_kv_2014.pdf*. Retrieved from http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2014.pdf [in Ukrainian].
7. Ofitsijne internet-predstavnytstvo Natsional'noho banku Ukrainy. Znachennia ekonomichnykh normatyviv po systemi bankiv Ukrainy za 2014 rik [Official website of the Ukrainian National Bank. Values of economic standards on the Ukrainian banking system for 2014]. *bank.gov.ua*. Retrieved from <http://www.bank.gov.ua/> [in Ukrainian].
8. (2001) Zakon Ukrainy «Pro instytuty spil'noho investuvannia (pajovi ta korporatyvni investytsijni fondy)» [Law of Ukraine «About collective investment institutes (Unit and Corporate Investment Funds)»]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of Ukraine's Supreme Council*, 21, 103 [in Ukrainian].
9. Ukrains'ka asotsiatsiia investytsijnogo biznesu. [Ukrainian Association of Investment Business]. *uaib.com.ua*. Retrieved from <http://www.uaib.com.ua/> [in Ukrainian].
10. Stadnyk V. V., Johna M. A. (2006). *Innovatsijnyj menedzhment: Navch. posibnyk [Innovation Management: Textbook]*. Kyiv: Akademyvdav [in Ukrainian].
11. Global Technology Foundation. (n.d.). *gtf-fund.com*. Retrieved from <http://gtf-fund.com/> [in Ukrainian].
12. Krasovska O., Griga V. (2007). Venchurnyj kapital: oshibki v traktovanii i sostojanii del v Ukraine [Venture capital: errors in interpretation and in the state of affairs in Ukraine]. *Ekonomist – Economist*, 9, 75–77 [in Ukrainian].
13. Schypanova O. V. (2013) Tendentsii rozvytku svitovoi industrii venchurnoho kapitalu na suchasnomu etapi [Development trends the global venture capital industry nowadays]. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya Ekonomika – Scientific Bulletin of the Uzhgorod University. – Economy Series*, 4 (410), 225 [in Ukrainian].
14. Dmytriv V. I. (2014) Cvitovyj dosvid finansovoho rehuliuвання investytsijno-innovatsijnoi diial'nosti [Worldwide experience of financial regulation of investment & innovation activity]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, 7. (n.d.). *economy.nayka.com.ua*. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3214> [in Ukrainian].
15. Yepifanova I. Yu. (2013) Svitovyj dosvid finansuvannia innovatsijnoi diial'nosti pidpryemstv [International experience of financing innovative active enterprises]. *Visnyk Natsional'noho universytetu "Lviv's'ka politekhnika". Menedzhment ta pidpryemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku – Journal of The National University "Lviv Polytechnic". Management & Entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and development problems*, 776, 249-254, 251 [in Ukrainian].
16. Ofitsijnyj sajт Upravlinnia Velykobrytanii z pytan' biznes-inkubatoriv [Official site of UK Management for business incubators]. *ukbi.co.uk*. Retrieved from <http://www.ukbi.co.uk/> [in Ukrainian].
17. OECD Science, Technology and Industry Outlook 2008 / OECD. Paris: OECD Publishing, 2008. [Electronic resource] 2008, OECD Publishing. Mode of access: <http://www.inovacao.unicamp.br>; The changing landscape of innovation, in OECD Science, Technology and Industry Scoreboard [Electronic resource] 2011, OECD Publishing. Mode of access: <http://dx.doi.org>.

statistical analysis, relative indicators, average indicators.

Britchenko I.

BANKING MARKETING IMPROVEMENT THROUGH CAPACITY STAFF

In the article the actual problems of improvement of the marketing of commercial banks in Ukraine in the market of banking products capacity by bank staff, which is possible by activating and implementing both external and internal mechanisms for capacity building and training of bank staff. The analysis of recent research give insufficient attention as scientists and bank management to improve the competence of bank management at simultaneous importance of this component in the banking marketing, which is derived from specific banking products and promotion of which is important for the effective functioning of commercial banks and for the economy of the region and the entire society. Further improvement of the bank's marketing activities through capacity building of banking staff is permitted only on scientific principles and in cooperation with relevant departments of regional universities, based on a clear understanding of the bank's management objective need for such cooperation. The capacity tools and skills of bank staff to effectively solve the problem with virtually no additional cost are proposed in the article. The prospects of further research include topical issues of cooperation intensification of commercial banks with regional universities, forming the regional market research in the field of banking and educational products marketing capacity building and training of bank staff.

Keywords: bank marketing, bank staff, competence of staff.

Varnaly Z.S., Zianko V.V.

MAJOR INSTITUTIONS OF INNOVATIVE INVESTMENT

One of the main causes of the deepening economic crisis in Ukraine is reaching the critical level of productive capital aging. This article outlines that this process can be overcome only through innovation and technological modernization of national economy. The features of investment in innovative projects, which are subjected to heightened risk and require large-scale and long-term investments were examined. Also it was determined that support and encouragement of innovation activity require the usage of different sources, methods and tools of financial assistance. The main financial sources of innovative projects should be state aid, commercial bank loans and venture capital investments. The authors noticed that there are no effective mechanisms of credit and financial resources usage for encouraging investment and innovation activities of business entities. So, cash flows are mainly concentrated in the national economy sectors, which provides short-term gains, reproduce economic stagnation and loss of competitiveness. Absence of capital movements from low-tech to high-tech segments continuing the trend of short-term gains and hinders innovation activity. The experience of well-developed countries in the financial support of high-tech economy sector has been

analyzed. In these countries, in contrast with the Ukrainian government, the state actively uses various forms of stimulation and provides significant funding for support innovation activity. Stimulations of actions for long-term crediting of innovation projects in the strategy for the national economy enterprises by commercial banks and venture capital funds were explained. In particular, authors offer to actively involve venture capital for financial support and development of high-tech sector and to encourage commercial banks participation in long-term crediting for innovation projects in the strategy for the national economy enterprises. The basic forms of such incentives for crediting were justified. The necessity of encouraging and developing scientific and technological innovation and new legislative instruments for regulation of venture capital market, innovation risk insurance and encouragement of commercial banks participation in financing innovation were given in the article.

Keywords: venture capital funds, investment, innovation, innovation activity, innovative entrepreneurship, financial institutions, financial and credit activities.

Herasymenko A.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE MECHANISM OF BANK INVESTMENT CREDITING IN UKRAINE

As the title implies the article describes an actual and current theme, which is related to one of the most controversial issues in the modern theory of the credit. Various approaches to the definition of bank investment crediting that exist in the domestic economic thought are considered in the article. It sets out the views of the individual modern Ukrainian scientists on the definition of such concepts as "banking investment loans" and "the mechanism of bank investment crediting". Based on the theoretical study of bank investment crediting, the author of the article suggested his own definition of the concepts of bank crediting and the mechanism of bank investment crediting. For the purpose of in-depth study of theoretical basis of the mechanism of bank investment crediting, an approach to structuring its mechanism was considered. In result, it was found out that the structure of the mechanism of bank investment crediting consists of three basic groups of its elements. They are: fundamental elements of the mechanism of bank investment crediting, organizational and economic elements of the mechanism of bank investment crediting, procedural elements of the mechanism of bank investment crediting. In its turn, the fundamental elements of the mechanism of bank investment crediting include: legal and regulatory support, general economic and political situation, the principles, purpose, tasks, objects and subjects of the mechanism of bank investment crediting; the organizational and economic elements include relationships between the subjects of the mechanism of bank investment crediting; the procedural elements include instruments, the basic parameters and conditions of crediting. For the purpose of formalizing the mechanism of bank investment crediting, it was determined the basic principles of the mechanism of bank invest-

в качестве нормативного инструмента мониторинга состояния развития небанковских финансовых услуг в регионах Украины. Рассчитанное значение интегрального показателя разрешает выделить развитые и депрессивные регионы с точки зрения развития рынков небанковских финансовых услуг. Результаты, которые полученные при построении этой методы могут использоваться профессиональными участниками рынка небанковских финансовых услуг с целью активизации своей деятельности в тех регионах, в которых существует относительная ненасыщенность этими услугами.

Ключевые слова: небанковские финансовые учреждения, регион, индекс обеспечения небанковскими услугами, депрессивные и развитые регионы, информационная обеспеченность, Нацкомфинуслуг.

Бойко С.В.

БЮДЖЕТНЫЕ ПРИОРИТЕТЫ УКРАИНЫ: ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РАСХОДНОЙ ЧАСТИ СВОДНОГО БЮДЖЕТА

В статье определена структура расходной части бюджета как индикатор потребностей социального и экономического развития общества, имеющих приоритетное значение. В структуре расходов бюджета Украины имеют место диспропорции, тормозящие дальнейшее развитие страны, поэтому анализ расходной части бюджета должен быть основой ее оптимизация для обеспечения устойчивого социально-экономического развития.

Исследованы особенности применения основных статистических методов для оценки расходов бюджета, и обосновано, что только комплексное использование статистических методов позволит провести полноценное оценивания расходной части бюджета в целом и приоритетных направлений финансирования в частности. Анализ бюджетных приоритетов расходной части сводного бюджета Украины в 2007-2015 гг. проведен с применением таких методов: сведение и группировки статистических данных; анализ относительных и средних показателей; индексный и таблично-графический метод.

Проведен статистический анализ и выявлены бюджетные приоритеты расходной части сводного бюджета Украины по признакам доли в общем объеме расходов сводного бюджета, уровнем выполнения плановых показателей и степени интенсивности увеличения. К бюджетным приоритетов относится социальная защита и социальное обеспечение, а также образование и здравоохранение. Высокая доля социальных расходов обусловлена несбалансированностью Пенсионного фонда Украины и необходимостью покрытия дефицита за счет средств государственного бюджета. Одновременно минимальной была роль государства в обеспечении экономического развития и стимулирования инновационно-инвестиционных мероприятий, определенная тенденция к уменьшению расходов на экономическую деятельность. Выявлено приоритетную бюджетную поддержку только топливно-энергетического комплекса, дорожного хозяйства, сельского хозяйства, однако необходимо определить приоритетным поддержку экспортноориентированных отраслей и внедрение ресурсосберегающих технологий. По избыточным принципу финансируется

общественный порядок, безопасность и судебная власть, оборона, духовное и физическое развитие, жилищно-коммунальное хозяйство, охрана окружающей среды. В свете внешних угроз нарушения территориальной целостности Украины и активизация сепаратизма в восточных регионах нашей страны необходимо увеличить расходы на оборону и общественный порядок, безопасность и судебную власть.

Бритченко И.Г.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ БАНКОВСКОГО МАРКЕТИНГА ПУТЕМ ПОВЫШЕНИЯ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕРСОНАЛА

В статье исследованы актуальные вопросы совершенствования маркетинговой деятельности коммерческих банков Украины на рынке банковских продуктов путем повышения компетентности банковского персонала, которая возможна путем активизации и внедрения как внешних так и внутренних механизмов повышения компетентности и квалификации банковского персонала. Анализ последних исследований показывает недостаточное внимание как ученых так и банковского менеджмента к вопросам повышения компетентности банковского менеджмента при одновременной важности такой составляющей в банковском маркетинге, которая происходит от специфики продвижения банковских продуктов и является важным как для эффективного функционирования коммерческого банка так и для экономики региона и всего общества. Дальнейшее совершенствование маркетинговой деятельности банка путем повышения компетентности банковского персонала возможно исключительно на научных принципах и в сотрудничестве с профильными кафедрами региональных высших учебных заведений, на основе ясного осознания банковским менеджментом объективной необходимости такого сотрудничества. Предложенные в статье инструменты повышения компетентности и квалификации банковского персонала позволяют эффективно решить поставленную задачу практически без привлечения дополнительных затрат. К перспективам дальнейших исследований можно отнести актуальные вопросы интенсификации сотрудничества коммерческих банков с региональными вузами, формирование регионального рынка научных исследований в области банковского маркетинга и образовательных продуктов, повышение компетентности и квалификации банковского персонала.

Ключевые слова: банковский маркетинг, банковский персонал, компетентность персонала.

Варналий З. С., Зянько В. В.

ОСНОВНЫЕ ИНСТИТУТЫ ИННОВАЦИОННОГО ИНВЕСТИРОВАНИЯ

В статье обосновано, что одной из основных причин углубления в Украине экономического кризиса является достижение критического уровня старения производственного капитала, преодолеть который можно только на основе инновационно-технологической модернизации национального хозяйства. Рассмотрены особенности инвестирования инновационных проектов с повышенным риском и требующих масштабных и долгосрочных капиталовложений. Определено, что поддержка и

стимулирование инновационной деятельности требуют использования различных источников, методов и инструментов финансовой помощи. Основными источниками финансирования инновационных проектов должны быть государственная помощь, кредиты коммерческих банков и венчурные инвестиции. Замечено, что в настоящее время эффективного механизма использования кредитных и финансовых ресурсов для стимулирования инвестиционной и инновационной активности субъектов предпринимательской деятельности в Украине не создано, поэтому финансовые потоки главным образом сосредоточены в отраслях национальной экономики, которые дают краткосрочную выгоду, репродуцируют экономический застой и потерю конкурентоспособности. Отсутствие перемещения доходов с низко технологических сегментов в высокотехнологические воспроизводит отсталую структуру и сдерживает инновационную деятельность. Проанализирован опыт высокоразвитых стран в финансовом обеспечении наукоемких и высокотехнологических разработок. Отмечено, что в этих странах, в отличие от украинского правительства, государство активно использует различные формы стимулирования инновационной деятельности, выделяя на финансирование инноваций значительные средства. Обоснованы мероприятия по поощрению участия коммерческих банков и венчурных фондов в долгосрочном кредитовании инновационных проектов стратегически важных для отечественной экономики предприятий. В частности, предлагается для финансового обеспечения наукоемких и высокотехнологических разработок активнее привлекать венчурный капитал, а также стимулировать участие коммерческих банков в долгосрочном кредитовании инновационных проектов стратегически важных для отечественной экономики предприятий, определены основные формы такого стимулирования. Обоснована необходимость разработки и принятия для поощрения научно-технологической и инновационной деятельности новых законодательных документов по формированию и регулированию рынка венчурного капитала, страхования инновационного риска, стимулирования участия коммерческих банков в финансировании инновационной деятельности.

Ключевые слова: венчурные фонды, инвестиции, инновации, инновационная деятельность, инновационное предпринимательство, финансовые институты, финансово-кредитная деятельность.

Герасименко А.В.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ МЕХАНИЗМА БАНКОВСКОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО КРЕДИТОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Исследовано актуальную, относящуюся к числу одних из наиболее дискуссионных в теории современного кредита тем – теоретические основы банковского инвестиционного кредитования. Рассмотрено различные подходы к определению банковского инвестиционного кредитования, которые существуют в отечественной экономической мысли. Изложено взгляды отдельных современных отече-

ственных ученых на определение таких понятий как «банковское инвестиционное кредитование» и «механизм банковского инвестиционного кредитования». На основе исследованных теоретических основ банковского инвестиционного кредитования, автором предложено собственное определение понятий банковского инвестиционного кредитования и механизма банковского инвестиционного кредитования. С целью глубокого исследования теоретических основ механизма банковского инвестиционного кредитования, автором статьи было предложено к рассмотрению подход к структуризации механизма банковского инвестиционного кредитования с выделением трех основных групп его составляющих элементов, а именно: фундаментальные элементы, организационные и экономические элементы, процессуальные элементы. В свою очередь, к числу фундаментальных элементов банковского инвестиционного кредитования было отнесено – правовое и нормативное обеспечение, общеэкономическая и политическая ситуация, принципы, цель, задания, объекты и субъекты механизма банковского инвестиционного кредитования; к числу организационных и экономических элементов – отношения, а также отдельные аспекты этих отношений между субъектами механизма банковского инвестиционного кредитования; к числу процессуальных элементов – инструменты, основные существенные параметры и условия кредитования. С целью формализации механизма банковского инвестиционного кредитования, а также с учетом результатов изучения теоретических основ банковского инвестиционного кредитования, было определено базовые принципы механизма банковского инвестиционного кредитования, а именно: принцип комплексности, синергетического эффекта, сбалансирования интересов всех субъектов банковского инвестиционного кредитования, контроля вероятности недопустимых рисков на всех этапах реализации кредитной операции. В результате структуризации механизма банковского инвестиционного кредитования, а также с учетом его базовых принципов, автором было предложено к рассмотрению формализацию механизма банковского инвестиционного кредитования. Достаточно сложная структура механизма банковского инвестиционного кредитования свидетельствует о необходимости дальнейшего исследования теоретических основ и практических аспектов его функционирования.

Ключевые слова: инвестиции, источники финансирования инвестиций, банковское инвестиционное кредитование, механизм банковского инвестиционного кредитования.

Заславская О. И.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ФОНДОВЫХ БИРЖ В УКРАИНЕ

Целью статьи является исследование проблем функционирования фондовых бирж в Украине, определение направлений по совершенствованию их работы и тенденций развития отечественного рынка ценных бумаг в современных условиях. Эффективное функционирование рынка ценных бумаг в значитель-

Збірник наукових праць

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія Економіка

ВИПУСК 2 (46)

2015

Оригінал-макет виготовлено
в редакційно-видавничому відділі ДВНЗ «УжНУ»
88015, м. Ужгород, вул. Заньковецької, 89
dep-editors@uzhnu.edu.ua

Формат 60x84/8. Умовн.друк.арк. 26,0. Зам. № 156. Наклад 100 прим.
Видавництво УжНУ «Говерла».
88000, м.Ужгород, вул.Капітульна, 18. E-mail: hoverla@i.ua

*Свідоцтво про внесення до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія 3т № 32 від 31 травня 2006 року*